

WYDARZENIA MARCA '68

12 marca 1968 na Politechnice Wrocławskiej zwołano wiec pracowników i studentów, który zapoczątkował protest przeciwko represjom po spacyfikowanych 8 marca demonstracjach studenckich w Warszawie. W burzliwej i dramatycznej walce między zwolennikami wyjścia na ulicę a nawołującymi do pozostania w murach uczelni i ograniczenia się do uchwalenia rezolucji, szczęśliwie zwyciężyli ci drudzy. Uchwalono na nim postulaty żądające uwolnienia aresztowanych w Warszawie studentów i publikowania w prasie rzetelnych informacji o tych wydarzeniach. Władze partyjne i uczelniane podejmowały nieskuteczne próby ograniczenia protestu. Tego samego dnia odbyły się pierwsze masówki w zakładach pracy, na których potępiano studentów i "syjonistów".

Powstaje Komisja Organizacyjna Wiecew Uczelni. Ze strony Politechniki Wrocławskiej do Komisji wchodzi: **Wacław Jakacki, Konstancja Surmacz i Wojciech Myślecki.** Działalność studencka przybiera na sile. Coraz aktywniej włączają się do tej działalności pracownicy naszej Uczelni.

My, studenci Politechniki Wrocławskiej solidaryzujemy się z postawą i postępowymi hasłami głoszonymi przez młodzież studencką Uczelni Warszawskiej.

Z ubolewaniem przyjęliśmy wiadomości o odpowiedzi władz na słuszne żądania studentów. Potraktowano ich jak zwykłych chuliganów, atakując ich pałkami i gazem łzawiącym.

Protestujemy przeciwko tym aktom przemocy, przeciwko aresztowaniu wśród uczestników demonstracji, przeciwko wydalaniu z Uczelni.

Mamy prawo żądać od prasy rzetelnej informacji o zaistniałych wypadkach. Tymczasem prasa początkowo milczy, by potem przedstawić bieg wydarzeń w krzywym zwierciadle.

Domagamy się sprostowania komunikatów określających demonstrujących studentów jako awanturników, elementy wywrotowe i syjonistyczne, a charakter wystąpień miarę wystąpień antypaństwowych.

Nieodpowiedzialne i kłamliwe sformułowania grożą obudzeniem w narodzie ponurych idei antysemitycznych i wywołaniem konfliktów między klasą robotniczą, a młodzieżą studencką.

W związku z powyższym żądamy:

Zwolnienia aresztowanych studentów.

Ukarania winnych użycia siły przez oddziały Milicji Obywatelskiej

Zachowania zasad demokracji i wolności słowa w prowadzonej przez Partię i Rząd PRL polityce kulturalnej.

Ograniczenia cenzury i powrotu "Dziadów" na scenę narodową.

Pełnej i prawdziwej informacji społeczeństwa polskiego o przebiegu wypadków.

Odcinamy się od wszelkich wystąpień o charakterze chuligańskim i antypaństwowym.

Rezolucja ta została uchwalona przez studentów Politechniki Wrocławskiej na wiecu zorganizowanym w Auli Politechniki w dniu 12 marca 1968 r.

14 marca
My, córki i synowie robotników, chłopów i inteligencji pracującej, studenci wyższych uczelni miasta Wrocławia, odzyskanego dla macierzy po latach niewoli i germanizacji, zdecydowanie i świadomie stoimy na pozycjach socjalizmu, powodowani głęboką troską o dobro państwa i narodu występujemy z niniejszym programem:

1. W całej rozciągłości popieramy rezolucję studentów Politechniki Warszawskiej.
2. Uznajemy i popieramy kierowniczą rolę klasy robotniczej naszego kraju i jednocześnie przeciwstawiamy się wszelkim próbom skłócenia robotników z młodzieżą akademicką.
3. Żądamy rzetelnej informacji i dyskusji na temat najdotkliwszych problemów nurtujących nasze społeczeństwo.
4. Domagamy się zaprzestania szerzenia wrogich socjalizmowi idei antysemitycznych.
5. Oświadczamy, że obecą są nam jakiegokolwiek intencje wyrażające się w popieraniu akcji mającej na celu powrót do sytuacji politycznej sprzed 1956 roku i powrót na kierownictwo stanowiska tych ludzi politycznie skompromitowanych.
6. Zawsze będziemy bronić bliskich i trwałych tradycji swobodnego i demokratycznego rozwoju kultury polskiej.
7. Popieramy politykę zagraniczną naszego rządu.
8. Odcinamy się od tych wszystkich, którzy chcą wykorzystać nasz ruch w rozgrywkach politycznych.
9. Solidaryzujemy się z agendą i naszą postawą ruchem akademickim w kraju.
10. Żądamy ukarania winnych podjęcia brutalnych akcji przeciw demonstracjom młodzieży akademickiej.
11. Odcinamy się od prowokacyjnych hasel rozpowszechnianych przez elementy o tendencjach antypaństwowych, antysemitycznych i antyradzieckich, obcych środowisku akademickiemu Wrocławia.
12. Postulujemy powołanie nadzwyczajnej komisji sejmowej do wyjaśnienia wszystkich okoliczności zajść we wszystkich ośrodkach akademickich kraju.

13. Żądamy przywrócenia instytucji obrony w nienackich kolonijach i ośrodkach naukowych.

14. Przyjmujemy na siebie pełną odpowiedzialność, jako ludzie pełnoletni i świadomi, za naszą postawę i wystąpienia. Domagamy się uwolnienia, że nie obarczy się za nasz udział w ruchu studenckim naszych rodziców i kadry dydaktyczno-naukowej.

15. Żądamy aby kompetentne czynniki zapewniły, że nie zostaną wyeliminowane jakiegokolwiek konsekwencje dyscyplinarne wobec studentów biorących udział w wiecu i zabierających głos w dys-

16. Żądamy przywrócenia obecnie we więzieniach.

17. Solidaryzujemy się z walką literatów o większą swobodę demokratyczną i ograniczenia cenzury.

18. Żądamy przeprowadzenia studentów za kłamliwe i obraźliwe informacje podane przez prasę, radio i telewizję.

PROKLAMUJEMY 48 GODZINNY WIRE OKUPACYJNY NA TERENIE WSZYSTKICH UCZELNI WROCŁAWIA!

Jeżeli w ciągu 48 godzin nie zrealizuje się nasze postulaty będziemy zmuszeni podjąć inne decyzje.

Wzywamy do przybycia na teren uczelni odpowiedniej osoby z Komitetu Wojewódzkiego i KS PZPR w celu przedyskutowania zaistniałej sytuacji.

14 marca we wczesnych godzinach popołudniowych rozpoczęły się masowe wiece ogólnouczelniane. Aby nie dopuścić do ogłoszonych wcześniej manifestacji, zgromadzenia te zostały zalegalizowane.

Tymczasem w ich toku w pięciu szkołach wyższych proklamowano 48-godzinny strajk okupacyjny, zaś w trzech kolejnych rozpoczął się on nazajutrz.

Przygotowano również ogólnostudencką, osiemnastopunktową rezolucję. Ukształtowały się zmieniające później kilkakrotnie nazwę, międzyuczelniane struktury koordynacyjne. Mimo braku studentów doszło również do ponad tysięcosobowej manifestacji, rozproszonej przez MO. W całym mieście na masową skalę kolportowano ulotki, okupowane gmachy uczelni obwieszono transparentami i plakatami.

15 marca na żądanie władz większość Rektorów zdelegalizowała wiece - poleceniu nie podporządkowali się jedynie Rektorzy Uniwersytetu i Akademii Medycznej – prof. Alfred Jahn i prof. Tadeusz Baranowski. Protest jednak kontynuowano, aczkolwiek część studentów opuściła okupowane budynki.

17 marca głódówkę solidarnościową ze studentami rozpoczął wykładowca matematyki z Politechniki Wrocławskiej **dr Ryszard Krasnodębski**. Za swą decyzję zapłacił zwolnieniem z pracy.

Do Was, do moich studentów zwracam się z następującym komunikatem

W ubiegłym tygodniu widziałem Waszą solidarną i spokojną postawę. Obyście w dalszym ciągu taką zachowali. Porzeczcie w ten sposób wymunione postulaty. Po waszej stronie była jawnie okazywana sympatia społeczeństwa. W tej chwili chcę Wam powiedzieć jak zrozumiałem Wasz głos protestu. Oczekujecie poszanowania elementarnych praw człowieka, chcecie być świadkami swobodnej, rzeczowej i wszechstronnej dyskusji o wszystkich sjawiskach w życiu naszego państwa, kulturalnych i gospodarczych. Chcecie do tej dyskusji wnieść swój udział. Potępienie i oskarżenie bez prawa do równorzędnej obrony są niegodną formą dla tych, którzy te oskarżenia wysłuszają, a jednocześnie doprowadzą braku szacunku wobec zniwolonych słuchaczy. Oczekujecie wolności słowa, bo wiecie, że brak tej wolności prowadzi do braku odpowiedzialności, to zaś z kolei powoduje katastrofalne skutki gospodarcze. Wolność słowa nie da się pogodzić z cenzurą. W nowoczesnym państwie cenzura jest anachronizmem /w naszym kraju przed stu laty wprowadzona przezaborcy/. Na znak mojej z wami solidarności rozpoczęłem wczoraj /17.III.1968/ GŁODÓWKĘ. Wstrzymam się tak długo od jedzenia jak długo Wasza rezolucja podjęta dn. 12.III.1968 r. w imię Politechniki Wrocławskiej nie zostanie ogłoszona w prasie i telewizji w jej pełnym i niezniekształconym brzmieniu.

Dr Ryszard Krasnodębski
/wykładowca matematyki PW i P. Telewizyjnej/.
18.03.68. Zgf. 6.

21 marca rozpoczął się proklamowany przez Komitet Międzyuczelniany bojkot zajęć. Władze przystąpiły do zdecydowanej kontrofensywy – następnego dnia z Politechniki relegowano 1553 osoby. Warunkiem przywrócenia na studia było podpisanie swoistej „lojalki” i przyjęcie nagany z wpisem do akt. Represje na Politechnice Wrocławskiej przyczyniły się do załamania protestu na pozostałych uczelniach.

Wrocław, dnia 21 marca 1968 r.

Obywatel
Minister Oświaty i Szkolnictwa Wyższego
Władysław Gomułka

Od rana na Politechnice Wrocławskiej zostały zerwane zajęcia z wyjątkiem studiów Kołłątajowskiego. Wielka liczba studentów zgłaszających się na zajęcia była po drodze na Politechnikę indywidualnie zatrzymywana.

Lef. 9.

Prof. Z. Stefanowski

26 marca we Wrocławiu zorganizowano ogólnopolskie spotkanie przedstawicieli protestujących środowisk. Zapoczątkowało ono falę aresztowań wśród studenckich działaczy, wcześniej zatrzymywano głównie uczestników demonstracji oraz kolporterów ulotek.

29 marca w trakcie ogólnopolskiego zebrania przedstawiciele ośrodków akademickich aresztowano 24 osoby, w tym studentów Politechniki Wrocławskiej: **Konstancję Surmacz, Waława Jakackiego i Jerzego Zasadzińskiego**.

W dniach od **30 marca do 15 kwietnia** zostają aresztowani drukarze i kolporterzy ulotek, w tym studenci Politechniki Wrocławskiej: **Jerzy Próchnicki, Janusz Jaworski, Lech Janaszak, Mirosław Matuszewski, Tomasz Wójcik, Piotr Wende, Werner Kosorz, Kazimierz Czerwiński** oraz **Jan Winiarczyk**. Wkrótce potem zostali aresztowani: **Irena Kozak, Marian Sobierajski** oraz **Michał Kuźniak**, którym zarzucono opracowywanie programu polityczno-społecznego na 1 Maja.

5 kwietnia proklamowano nową formę protestu – bojkot stołówek. Przed sądami stanęło kilkunastu wrocławskich studentów.

1 maja - ostatnim akordem wrocławskiego Marca była manifestacja studentów głównie Politechniki Wrocławskiej podczas pochodu pierwszomajowego. Niesiono m.in. transparent "Uwolnić aresztowanych studentów", wznoszono hasła "Prasa kłamie", "Tajniacy do pracy", "Chodźcie z nami", "Demokracji".

Z Politechniki Wrocławskiej:

- wydalono z 51 studentów,
- zawieszono w prawach studenta na okres 2 lat 27 studentów,
- zawieszono w prawach studenta na okres 1 roku 1 studenta,
- skreślono 3 studentów,
- udzielono nagany z ostrzeżeniem 9 studentom
- wstrzymano wydanie dyplomu na okres 2 lat 1 studentowi.

Od marca do końca maja zatrzymano we Wrocławiu w związku z protestami 155 osób, 27 aresztowano, 26 ukarano decyzjami kolegów karno-administracyjnych, z 291 osobami przeprowadzono rozmowy ostrzegawcze. Na 404 studentów i pracowników założono „teczki ewidencyjne”. Pozyskano 51 nowych TW.

Wrocławski Marzec trwał najdłużej w całym kraju. We Wrocławiu studenci Politechniki Wrocławskiej - *bo tu znajdowało się główne ognisko protestu, choć z licznym udziałem młodzieży akademickiej z pozostałych szkół wyższych w mieście* - zdecydowali się na okupację uczelni, co ogromnie utrudniało rozbicie strajku, uniemożliwiało atak milicji, a także prowokacje i aresztowania.

Drugą wyróżniającą cechą wrocławskiego Marca była próba powołania stałego Ogólnopolskiego Komitetu Strajkowego skupiającego wszystkie ośrodki akademickie w kraju. Specjalni emisariusze wysłani przez czołową postać wrocławskiego buntu **Konstancję „Katarzynę” Surmacz**, wówczas studentkę III roku elektroniki na Politechnice, ścigali do Wrocławia przedstawiciele uczelni z innych miast.

Wrocław, marzec 2012

Wiceprzewodnicząca
KZ NSZZ „Solidarność”
w Politechnice Wrocławskiej
Jadwiga Szymonik